

Yvonne Bloss / Carmen Wabnitz

Temmuz 2026

Adil Geçiş Mekanizması

Dünya Çapında Sosyal Adalet Odaklı Geçişler İçin Stratejik Bir Kaldıraç

BAM!

K nyge

Yayımlayan

Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.
Godesberger Allee 149
53175 Bonn
info@fes.de

Yayımdan sorumlu birim

Uluslararası İş Birliği Bölümü | Küresel ve Avrupa Politikaları Birimi
Yayının  zg n Almanca adı: **Der Just-Transition- Mechanismus**
Strategischer Hebel für sozial gerechte  berg nge weltweit

İçerikten sorumlu kişi ve editör

Konstantin B rwaldt | Küresel ve Avrupa Politikaları Birimi
Tina Blohm | Türkiye  lke Temsilcisi

Türkçe  eviri ve redaksiyon

Pınar Ecevitoğlu
O. Cihan H roğlu
Tamer İlbuğa

İletişim

Tamer İlbuğa
tamer.ilbuga@fes.de

Tasarım / Mizanpaj

Brendle Grafik | Design, Stefanie Brendle
Türkçe dizgi: Feyza Fe

Kapak görseli

picture alliance/Science Photo Library | Andrzej Wojcicki
Bu yayında ifade edilen görüşler Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.'nin (FES)
görüşleriyle birebir örtüşmek zorunda değildir. FES tarafından yayımlanan
materyallerin ticari amaçla kullanılması, FES'in yazılı izni olmaksızın yasaktır.
FES yayınları seçim kampanyası amacıyla kullanılamaz.

Temmuz 2026

  Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.

Friedrich-Ebert-Stiftung'un diğer yayınlarına buradan ulaşabilirsiniz:

➤ www.fes.de/publikationen

Yvonne Blos / Carmen Wabnitz
Temmuz 2026

Adil Geçiş Mekanizması

*Dünya Çapında Sosyal Adalet Odaklı Geçişler İçin
Stratejik Bir Kaldıraç*

İçindekiler

1. Giriş	3
2. Adil Geçiş Mekanizması'nın Gelişimi	5
3. Dünya Geneline Adil Geçişin Temel Unsurları	7
3.1 Çalışanlar Merkezde: Adil Geçişin Özü Olarak ILO İlkeleri ve Sosyal Diyalog	7
3.2 Karbonsuzlaşma İçin Bir Kaldıraç Olarak Adil Geçiş	8
3.3 İnsan Odaklı Yaklaşım: Uygulamanın Ön Koşulu Olarak İnsan Hakları ve Katılım	9
3.4 Para Olmadan Uygulama Olmaz: Sosyal Açıda Adil Bir Finansman Mimarisinin Gereklere	10
4. Adil Geçiş Mekanizması'nın Almanya'nın Uluslararası İş Birliğı Açısından Önemi	12
5. Sonuç	15
Kaynakça	16

1. Giriş

İklim nötr dönüşüm, zamanımızın en temel siyasi, ekonomik ve toplumsal meydan okuması olmaya devam etmektedir. Paris İklim Anlaşması'nın hayata geçirilebilmesi için sanayi, güvenlik ve sosyal politika başta olmak üzere neredeyse tüm politika alanlarında, tarihsel olarak benzeri görülmemiş bir hızda derin yapısal değişikliklere ihtiyaç vardır. Dolayısıyla bu dönüşüm yalnızca ekolojik meselelerden ibaret değildir; küresel güç yapılarının, ekonomik modellerin ve gündelik pratiklerin yeniden düşünülmesini gerektirir.

Bu nedenle dönüşüm aynı zamanda, hatta öncelikle, sosyal bir meseledir. Bunun başlıca nedeni, dönüşüm için gerekli olan değişikliklerin çok kapsamlı ve hızlı olmasıdır. Toplumsal kabul görme, adil yük paylaşımı ve çalışanlar ile etkilenen bölgeler için somut perspektifler olmadan iddialı bir iklim kriziyle mücadele politikasının siyasi olarak uygulanabilir olması mümkün değildir.

İddialı İklim Politikalarının Ön Koşulu Olarak Adil Geçiş

Adil Geçiş kavramı tam da bu noktadan hareket eder. Bu kavram, dönüşüm süreçlerinin sosyal açıdan adil biçimde tasarlanmasını ifade eder. Bu zorluklar karşısında dönüşüm ancak sosyal açıdan adil, hakkaniyetli ve kapsayıcı biçimde örgütlenirse aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlayabilir, yoksulluk ve eşitsizlikle mücadele edebilir.

Siyasi açıdan bakıldığında Adil Geçiş, iddialı iklim kriziyle mücadele politikalarının temel stratejik ön koşullarından biridir. Toplumsal kabul görme ancak bu şekilde sağlanabilir; nüfusun geniş kesimlerinin gerekli değişimlere karşı çıkması ve kutuplaşmanın artması riski ancak bu şekilde azaltılabilir.

Adil Geçiş kavramının kökeni ABD sendikal hareketine dayanır. 1990'lı yıllarda, çevre önlemleri nedeniyle işlerini kaybetme riskiyle karşı karşıya olan kimya sanayisi işçileri ve sendikacıları bu kavramı geliştirmiştir. Adil Geçiş başlığı altında insan onuruna yakışır iş, işleyen sosyal güvenlik sistemleri, mesleki yeterlilik kazandırma ve sürekli eğitim, sosyal diyalog ve etkilenen toplumsal grupların aktif katılımı talep edilmiştir. Bugün itibarıyla bu unsurlar, adil geçiş kavramının özünü oluşturmaya devam etmektedir.

Fikirden Kurumsallaşmaya

Uluslararası iklim politikaları alanında Adil Geçiş konusu özellikle 2015 yılından bu yana görünürlük kazanmıştır. İklim hedeflerine ulaşılırken sosyal açıdan adil geçişlerin gerekliliği Paris İklim Anlaşması'nın giriş bölümüne dahil edilmiştir. Aynı yıl Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization – ILO) adil geçişlere ilişkin kılavuz ilkelerini yayımlamıştır.¹ Bugün itibarıyla bu unsurlar, yeşil ve sürdürülebilir büyümeye geçiş sürecinin temel referans çerçevesini oluşturmaya devam etmektedir.

Adil Geçiş kavramı artık çok sayıda iklim politikası aktörü tarafından benimsenmiştir ve Paris İklim Anlaşması'nın giriş bölümünde yer almasından bu yana iklim konferanslarının çevresinde tekrar tekrar gündeme gelmiştir. Ancak Mısır'da düzenlenen COP27 İklim Konferansı'na kadar bu konu resmi müzakere gündeminin bir parçası olmamıştır. İlk kez COP27'de, Kasım 2022'de bir çalışma programı oluşturulmuş; bu kapsamda Adil Geçiş Çalışma Programı (Just Transition Work Programme, JTWP), COP28 Dubai'de ilgili yetki ve uygulama usulleriyle birlikte hayata geçirilmiştir.

Bu, sosyal adaletin uluslararası iklim diplomasisinin ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (United Nations Framework Convention on Climate Change – UNFCCC) merkezine yerleştirilmesi açısından belirleyici bir adımdı. Brezilya'daki COP30'da ise Kasım 2025'te tüm dirençlere rağmen uluslararası düzeyde bir Adil Geçiş Mekanizması'nın (JTM) geliştirilmesi kararlaştırıldı.

Bu gelişme, Almanya'nın uluslararası iş birliği açısından farklı düzeylerde büyük önem taşımaktadır. Uluslararası iklim politikası şu anda söylem düzeyinden somut uygulama düzeyine geçilen belirleyici bir dönüm noktasındadır. İklim politikası önlemlerinin adil ve toplumsal olarak kabul edilebilir biçimde uygulanabilmesi için Adil Geçiş'in merkezi yaklaşım olduğu giderek daha açık hale gelmektedir.

Aynı zamanda burada temel bir ikilem de ortaya çıkmaktadır. Konu söylem düzeyinde artık güçlü bir yer edinmiş olsa da uygulamada henüz tutarlı bir tablo oluşmamıştır; yaklaşımlar çoğu zaman parçalı kalmaktadır. Ayrıca hem

¹ <https://www.ilo.org/publications/guidelines-just-transition-towards-environmentally-sustainable-economies>

küresel ölçekte hem de Almanya’da kalkınma ve iklim finansmanı için ayrılan kaynaklar azalmaktadır. Son olarak Federal Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ), Alman iş birliğini daha ortaklık temelli, daha stratejik ve hedefe yönelik hale getirmeyi amaçlayan önemli bir stratejik yeniden yönelim ortaya koymuştur. Adil Geçiş Mekanizması, mevcut girişimleri bir araya getirmek, sinerjiler yaratmak ve ortak ilkeler belirlemek için tarihsel bir fırsat sunmaktadır.

Çalışmanın Amacı ve Yapısı

Bu politika notu, özellikle Almanya’nın, COP30’da kabul edilen Adil Geçiş Mekanizması’nı küresel iş birliği ve uluslararası koordinasyon hedeflerini ilerletmek amacıyla – yalnızca iklim politikası alanında değil, bunun ötesinde de – stratejik olarak nasıl kullanabileceğini ortaya koymaktadır.

İlk adımda müzakerelerin mevcut durumu ve COP30 sonuçları, mekanizmanın geliştirilmesi açısından betimlenmekte ve analiz edilmektedir. Ardından, böyle bir mekanizmanın ilerletmesi gerektiğini düşündüğümüz temel içerik unsurları ortaya konmaktadır. Son olarak Adil Geçiş Mekanizması’nın Almanya Federal Hükümeti’nin uluslararası iş birliği açısından önemi ve anlamı vurgulanmakta, siyasi eylem önerileri sunulmaktadır.

2.

Adil Geçiş Mekanizması'nın Gelişimi

Uluslararası sivil toplum, sendikalardan çevre örgütlerine ve gençlik hareketlerine kadar geniş bir yelpazede, geçtiğimiz Dünya İklim Konferansı'nı (COP30) sosyal adalet açısından tarihsel bir kazanım olarak değerlendirdi. Bunun nedeni, Türkiye'de düzenlenecek bir sonraki Dünya İklim Konferansı COP31'e kadar küresel bir Adil Geçiş Mekanizması geliştirilmesi yönünde yetki verilmiş olmasıdır.

UNFCCC Kapsamında Adil Geçiş

Bu tarihsel karar, Adil Geçiş kavramının iklim yönetimi mimarisi içindeki daha uzun soluklu gelişim sürecinin bir parçasıdır. Bu süreç özellikle son yıllarda önemli ölçüde hız kazanmıştır. Giriş bölümünde belirtildiği gibi, iklim meselelerinin sosyal boyutu 2022'de COP27 kapsamında uluslararası iklim politikasında kurumsallaşmış, bu da Adil Geçiş Çalışma Programı'nın (JTWP) oluşturulmasıyla gerçekleşmiştir. Sendikalar ve iklim adaleti hareketleri bu adımı, iklim kriziyle sosyal açıdan adil mücadele politikaları bakımından bir dönüm noktası olarak değerlendirmiştir. Yılda iki diyalog toplantısı ve bir bakanlar düzeyinde diyalog çerçevesinde Adil Geçiş kavramının yedi temel unsurunun ilerletilmesi amaçlanmıştır.

Başlangıçta Adil Geçiş Çalışma Programı sivil toplum tarafından umut verici bir adım olarak görülse de izleyen yıllarda giderek daha fazla eleştirilmiştir. Önde gelen sivil toplum aktörlerine göre yalnızca bilgi alışverişi, iklim krizinin ve yanlış yönlendirilmiş iklim kriziyle mücadele politikalarının derinleştirdiği adaletsizlikleri gidermek için yeterli değildir. Çalışma programının somut ve elle tutulur sonuçlar üretmesi gerekmektedir.² Ancak 2024'te Bakü'de düzenlenen COP29'da Adil Geçiş Çalışma Programı müzakereleri başarısız olmuştur. Devletler özellikle finansman konusunda, bunun yanı sıra Adil Geçiş kavramının sınırlarının nasıl çizileceği gibi daha geniş bir meselede uzlaşa sağlayamamıştır. Bununla birlikte UNFCCC içindeki gelişmeler hiçbir zaman birbirinden yalıtık biçimde değerlendirilmemelidir. Bunlar her zaman daha geniş bir müzakere sürecinin parçasıdır; dolayısıyla başarısızlık yalnızca Adil Geçiş Çalışma Programı müzakerelerinin kendi içindeki sorunlarla açıklanamaz.

Bu gelişmelere paralel olarak UNFCCC'nin rolü ve yapısı da giderek daha fazla reform tartışmalarının konusu haline gelmektedir. İklim diplomasisinin deneyimli aktörlerinin çoğu, norm ve hedef belirleme aşamasının büyük ölçüde tamamlandığı ve artık uygulama aşamasına geçilmesi gerektiği konusunda hemfikirlerdir.³ Brezilya COP Başkanlığı da kendisini bir "uygulama COP'u" olarak konumlandırarak bu yönelimi daha da ileri taşımıştır. Adil Geçiş Mekanizması fikri tam da bu noktada, ulusal Adil Geçiş stratejilerinin uygulanmasına açık biçimde odaklanan bir koordinasyon aracı olarak devreye girmektedir.

Belém Eylem Mekanizması

Bu arka plan karşısında sendikalar, çevre ve kalkınma örgütleri, feminist hareketler ve gençlik hareketlerinden oluşan geniş bir sivil toplum ittifakı, Adil Geçiş için Belém Eylem Mekanizması'nı (*Belem Action Mechanism for Just Transition BAM*) geliştirmiştir. Bu mekanizmanın Adil Geçiş alanındaki mevcut girişimleri ve aktörleri koordine etmesi, ayrıca kırılgan konumdaki ülkeleri özel biçimde desteklemesi öngörülmüştür.⁴

Devletler, Haziran 2025'te yürütülen COP30 hazırlık müzakerelerinde olası yeni bir mekanizma konusundaki tutumlarını açık biçimde ortaya koymuştur. G77 ve Çin, yani 1992'de gelişmekte olan ülke olarak kabul edilen devletlerin oluşturduğu grup, böyle bir mekanizmayı olumlu karşılarken Küresel Kuzey ülkeleri kuşkuyla karşılamış ve reddetmiştir. Bu ülkeler, yeni bir organın mevcut yapıların yalnızca tekrarı olacağını ve BM sistemini hem kurumsal hem de mali açıdan daha da ağırlaştıracağını ileri sürmüştür.

Adil Geçiş için Belém Eylem Mekanizması, Kasım 2025'te Belém'de düzenlenen Dünya İklim Konferansı'nda hem sivil toplum kampanyasının odağına yerleşmiş hem de Adil Geçiş Çalışma Programı müzakerelerinin ana konusu haline gelmiştir. Başlangıçta tarafların önceki dönemlerde olduğu gibi katı pozisyonlarını koruduğu izlenimi oluşsa da, yeni bir organa yönelik artan bir açıklık ortaya çıkmıştır. COP30'un nihai sonucu, Kasım 2026'da Türkiye'de düzenlenecek bir sonraki Dünya İklim Konferansı COP31'de

² <https://climatenetwork.org/2025/11/10/1000-organisations-call-for-a-people%E2%80%99centred-just-transition-at-cop30>.

³ <https://www.germanwatch.org/de/blog/die-neue-natur-der-cops>.

⁴ <https://climatenetwork.org/resource/discussion-paper-belem-action-mechanism-october-2025>.

resmen kabul edilmesi öngörülen bir Adil Geçiş Mekanizması geliştirme yetkisi olmuştur. Ayrıca metin, Adil Geçiş'in temel unsurlarına ilişkin bir liste içermektedir. Bu liste sivil toplum açısından eksik bulunsada mekanizmanın içeriksel öncelikleri için yine de önemli bir dayanak sunmaktadır.

Küresel Adil Geçiş Alanındaki Eksikliklere Yanıt Olarak Adil Geçiş Mekanizması

Küresel bir Adil Geçiş Mekanizması'nın yapısına, bileşimine ve yetkisine ilişkin bugüne kadarki en ayrıntılı taslak sivil toplum tarafından hazırlanmıştır. Bu nedenle bu politika notu Adil Geçiş için Belém Eylem Mekanizması önerisini esas almakta ve onun temel içeriksel ve yapısal unsurlarını ortaya koymaktadır.⁵

Adil Geçiş için Belém Eylem Mekanizması, küresel Adil Geçiş alanındaki yapısal boşlukları ve engelleri kapatmayı amaçlamaktadır. Bu engeller sivil toplum, müzakereciler ve uzmanlar tarafından tekrar tekrar tespit edilmiş olup kabaca üç başlık altında toplanabilir: parçalanmışlık, tutarsızlık ve kaynak eksikliği. Hâlihazırda çok sayıda Adil Geçiş ilkesi, girişi ve aktörü mevcuttur. Ancak koordinasyon eksikliği belirli Adil Geçiş ilkelerine tutarlı biçimde uyulmasını zorlaştırmaktadır. Bu eksiklik aynı zamanda zaten yetersiz olan mali kaynakların çoğu zaman verimsiz biçimde dağıtılmasına yol açmaktadır.

Bu engellerin mekanizmanın üç temel işleviyle giderilmesi amaçlanmaktadır. Söz konusu işlevler artık yalnızca sivil toplumun önerisi olmaktan çıkmış, kısmen COP30 metnine de girmiştir. Metinde, finansman, teknoloji transferi ve kapasite geliştirme alanlarında uluslararası iş birliğini ve bilgi paylaşımını güçlendirmeye yönelik bir mekanizmanın geliştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Burada vurgulanması gereken önemli nokta, yeni mekanizmanın mevcut yapıların tekrarı olmaması ve yeni bir finansman havuzu olarak tasarlanmamasıdır. Bu işlevler özellikle mevcut eksikliklere yanıt vermek üzere geliştirilmiştir.

→ **Koordinasyon:** Mevcut Adil Geçiş girişimlerine ilişkin bilgiler bir araya getirilmelidir. Bu, boşlukların, çakışmaların ve çelişkilerin sistematik biçimde belirlenmesi ve buradan hareketle gelecekteki ortaklıklar ile destek olanakları için öneriler geliştirilmesi açısından temel oluşturur. Böyle bir yönetim yapısı hem parçalanmışlık hem de tutarsızlık sorununa yanıt verebilir.

→ **Bilgi üretimi ve paylaşımı:** Bu işlev, mevcut Adil Geçiş Çalışma Programı'nın bilgi paylaşım platformu olarak üstlendiği role dayanır. Ancak bilgi paylaşımının daha yapılandırılmış, daha iyi hazırlanmış ve uygulamaya daha fazla odaklanan bir biçimde yürütülmesini amaçlar. Bugüne kadarki akran öğrenimi (Peer-Learning), ül-

kelerin iyi ve kötü deneyimlerden ders çıkarmasını ve böylece hataların tekrarlanmasının önlenmesini mümkün kılmıştır. Adil Geçiş için Belém Eylem Mekanizması önerisi ayrıca bilgi boşluklarının kapatılmasını ve farklı uzmanların bir uzman ağı aracılığıyla akran öğrenimi sürecine dahil edilmesini öngörmektedir. Bu işlev de mevcut girişimlerin parçalanmışlığını azaltmayı ve ortak öğrenme yoluyla ihtiyaç temelli kapasite geliştirmeyi amaçlamaktadır.

→ **Destek:** Destek işlevi özellikle Küresel Güney ülkelerinin Adil Geçiş stratejilerini uygulayabilecek kapasiteye kavuşmasını hedeflemektedir. Bu kapsamda mevcut destek olanaklarının bir araya getirilmesi önerilmektedir. Bağışçılar ile projeleri buluşturacak bir eşleştirme platformu ve somut soru ve ihtiyaçlar için ülkelerin başvurabileceği uzmanlardan oluşan konsolide bir yardım masası bu öneriler arasındadır. Dolayısıyla bu üçüncü işlev, borç yükünü artırmayan finansman, teknolojiye erişim ve kapasite geliştirme alanlarındaki boşlukları kapatmayı hedeflemektedir.

Adil Geçiş'in uygulanmasının önündeki engellerin önemli bir bölümü, yukarıda belirtilen işlevlere sahip uluslararası bir mekanizma aracılığıyla ele alınabilir. Ancak bu mekanizma tüm sorunları tek başına çözemez. İddialı söylem ile aksayan uygulama arasındaki uçurum yalnızca teknokratik sorunlardan kaynaklanmamaktadır. Bu uçurumun nedenlerinden biri de Adil Geçiş kavramının geniş, ancak sınırları yeterince net çizilmemiş bir kavram olmasıdır. Bu nedenle sivil topluma göre mekanizma, Adil Geçiş ilkelerinin somutlaştırılması için alan açmalı ve bu ilkelerin uygulamada tutarlı biçimde yerleşmesini sağlamalıdır. Standartlar oluşturulmadığı takdirde, pek çok aktör 2010'lu yıllardaki yeşil aklama dalgasının benzerinin bu kez "adalet aklaması" (justice-washing) adı altında yaşanabileceği uyarısında bulunmaktadır.⁶

⁵ <https://climatenetwork.org/resource/discussion-paper-belem-action-mechanism-october-2025>.

⁶ <https://social-policy.org.uk/spa-blog/cop27-just-transition-washing>.

3.

Dünya Çapında Adil Geçişler İçin Temel Unsurlar

Adil Geçiş'in uygulanmasının önündeki engeller, yani parçalanmışlık, tutarsızlık ve kaynak eksikliği, yalnızca koordinasyon ve teknik yaklaşımlarla çözülemez. Bunun temel nedenlerinden biri, Adil Geçiş kavramına ilişkin ortak bir anlayışın henüz oluşmamış olmasıdır. Farklı aktörler aynı kavramı temel olarak farklı önceliklerle yorumladığı sürece tutarlı hareket etmek yapısal olarak zor olacaktır. Bu nedenle ortak temel unsurlar üzerinde uzlaşmak, bir mekanizmanın başırsı açısından merkezi önemdedir.

Buradaki zorluk, hem açık kılavuz ilkeler işlevi görebilecek hem de farklı ulusal bağlamlara uyarlanabilecek unsurları tanımlamaktır. Bu nedenle aşağıda ayrıntılı ve buyurucu standartlar değil, her Adil Geçiş için geçerli olması gereken asgari gereklilikler formüle edilmektedir. Bu unsurlar, mevcut farklı ilke setlerinden öğeler almakta; ve ayrıca UNFCCC müzakerelerinden elde edilen bulgular ile devlet ve sivil toplum temsilcileriyle yapılan arka plan görüşmelerinden beslenmektedir.

3.1 Çalışanlar Merkezde: Adil Geçişin Özü Olarak ILO İlkeleri Ve Sosyal Diyalog

Girişte belirtildiği gibi Adil Geçiş kavramı tarihsel olarak sendikal hareket içinde kök salmıştır. Sendikalar Adil Geçiş'i açık biçimde bir işgücü piyasası ve sosyal politika projesi olarak tanımlar. Kavramın ortaya çıkışının temelinde, iklim kriziyle mücadele politikalarının işgücü piyasasında ciddi kırılmalar yaratabileceği yönündeki farkındalık vardır. Çalışmalar, yeni gelişen temiz teknolojiler sayesinde toplamda istihdam artışı yaşanacağını öngörmektedir.⁷ Ancak yalnızca mutlak sayılara bakmak yeterli değildir. Yeni işler çoğu zaman yeni beceriler, mesleki yeterlilikler ve yer değiştirmeler gerektirir. Bu dönüşüm, etkilenen çalışanları ve toplulukları merkeze alan bir sosyal politika yönetimi gerektirir. Mekanizma, iyi uygulama örneklerini toplayarak, akran öğrenimini destekleyerek ve özel destek sağlayarak bu ilkenin yaygınlaşmasına katkıda bulunabilir.

Girişte belirtildiği üzere ILO'nun Adil Geçiş kılavuz ilkeleri, sosyal açıdan adil bir yapısal dönüşüm anlayışını tutarlı bir çerçevede toplamaktadır. Ancak bu ilkeler hazır bir reçete olarak değil, sosyal açıdan adil ekolojik dönüşüm için bağlama duyarlı asgari standartlar olarak anlaşılmalıdır.

Adil Geçiş Mekanizması bağlamında bu ilkelerden üç temel alan çıkarılabilir:

- **İnsan onuruna yakışır iş:** Emisyon yoğun işlerin yalnızca yerine geçmeyen, aynı zamanda niteliksel olarak daha iyi istihdam yaratan insana yakışır işlerin güvence altına alınması; buna bakım emeğinin de tanınması dahildir.
- **Üçlü diyalog:** Çalışanların, işverenlerin ve devletin kurumsallaşmış katılım modelleri aracılığıyla sürece dahil edilmesi.
- **Sosyal güvence:** İşsizlik veya kriz kaynaklı diğer şoklar karşısında işlevsel bir sosyal koruma ağının oluşturulması.

İş kaybı ve yeşil ekonomik değer yaratımıyla başa çıkmanın yalnızca sayısal bir mesele olmadığı açıktır. Sivil toplum ve sendikalardan gelen eleştirel sesler, ekonomik dönüşümün fosil işlerin "temiz" işlerle basitçe değiştirilmesine indirgenmemesi gerektiği uyarısında bulunmaktadır. Aynı zamanda insan onuruna yakışır ve güvenli işler yaratma fırsatına da dikkat çekmektedirler.

ILO'da hayata geçirilen üçlü yapı, Adil Geçiş'in kurumsal sütunu olarak kabul edilir. Etkilenen herkesin genel anlamda katılımından farklı olarak üçlü diyalog, çalışanların, işverenlerin ve hükümetin sürece dahil edilmesini ve müzakerelerde eşit konumda yer almalarını ifade eder.

Sosyal güvenlik sistemleri her yapısal dönüşümün görünmez ama belirleyici temelidir. Bu sistemler yalnızca eski sanayilerden yenilerine geçişte bir güvenlik ağı işlevi görmek ve iklim uyum sürecinde geçim kaynaklarını güvence altına almakla kalmaz; aynı zamanda insanların ekonomik ve toplumsal dönüşüm süreçlerine aktif olarak katılabilmesini mümkün kılan bir zemin de oluşturur. Özellikle düşük gelirli ülkelerin krize dayanıklı sosyal güvenlik sistemleri kurma konusunda desteğe ihtiyacı vardır. Bu bağlamda temel zorluklardan biri, kayıt dışı sektörde çalışan nüfusun çoğu zaman geniş bir bölümünü uygun biçimde desteklemek ve sürece dahil etmektir.

⁷ <https://www.weforum.org/press/2025/11/green-transition-to-add-9-6-million-jobs-globally-by-2030-but-risks-creating-new-economic-divides-a8aea0c5f1>.

ILO ilkeleri günümüzde hükümetler ve sivil toplum açısından, etkilenen sektörlerdeki çalışanların geçiş süreçlerini şekillendirmek ve yeni, insan onuruna yakışır işler yaratmak için merkezi önem taşımaktadır. Dolayısıyla ILO ilkelerine ve ILO'nun kendisine Adil Geçiş Mekanizması içinde kilit bir rol düşmektedir. ILO yalnızca normatif bir yön gösterici sunmakla kalmamakta, yapısal dönüşüm için geniş bir destek araçları repertuarı da sağlamaktadır. Bu araçların mekanizma içinde merkezi bir konuma yerleştirilmesi gerekir.

Almanya, UNFCCC süreci içinde çok taraflı Adil Geçiş iş birliğinin çalışan merkezli bir yaklaşımla ele alınması için hâlihazırda önemli çaba göstermiştir. Bu yaklaşım, uluslararası iş birliğinde istihdama yönelik somut projelere de yansımaktadır. Bunlar arasında Almanya Federal Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Bakanlığı'nın "Sosyal Açından Adil Değişim İçin İyi İstihdam" özel girişimi de yer almaktadır.⁸ Adil Geçiş Mekanizması şimdi, ILO ilkelerine bağlı bu değerlerin uluslararası iş birliğinde daha sistematik biçimde uygulanması için bir fırsat sunmaktadır. Güçlü çalışma standartlarına, aktif bir sosyal diyalog geleneğine ve geniş bir sendikal harekete sahip olan Almanya, bu alanda uluslararası ölçekte öncü bir rol üstlenebilir.

3.2 Karbonsuzlaşma İçin Bir Kaldıraç Olarak Adil Geçiş

UNFCCC bünyesinde bir Adil Geçiş Mekanizması'nın temel yetkisi, Paris İklim Hedefleri'nin adil ve sosyal açıdan kapsayıcı biçimde uygulanmasını teşvik etmektir. Burada mesele yalnızca karbonsuzlaşma sürecinde ortaya çıkan ekonomik zorlukları hafifletmek değil, geçişi proaktif biçimde şekillendirmektir.

İklim politikalarının kalkınma ve sosyal politika gündemiyle bütünleştirilmesi son yıllarda önemli ilerlemeler kaydetmiş olsa da bu alanlar hâlâ büyük ölçüde birbirinden kopuk biçimde ele alınmaktadır. Adil Geçiş hâlâ sıklıkla iklim politikasının bir "aksesuarı" olarak görülmekte, iklim politikalarının tasarımına en başından itibaren yapısal olarak dahil edilmemektedir. Öte yandan, adil geçiş projelerinde Paris hedefleri de tutarlı bir şekilde yönlendirici bir çerçeve olarak esas alınmamaktadır.

Yaşam koşullarımızın güvence altına alınması, gündemlerin birbirinden koparılmasını değil, birbirini karşılıklı olarak güçlendirmesini gerektirir. Bir yandan Adil Geçiş'in iyi iş, sosyal güvenlik ve geçim kaynaklarının korunması, hatta iyileştirilmesi gibi hedefleri ancak hızlandırılmış sera gazı azaltımı ve iklim uyumuyla bağlantılı olarak kalıcı biçimde gerçekleştirilebilir. Yeterli azaltım sağlanmadığında iklim krizinin sosyal maliyetleri her türlü adalet kazanımını aşacaktır. Öte yandan Adil Geçiş yaklaşımı olmadan iklim politikalarının siyasi olarak ayakta kalması mümkün değildir.

Fransa bunun çarpıcı bir örneğidir. Sarı Yelekliler protestoları, düşük gelirli haneler için telafi mekanizması içermeyen bir iklim kriziyle mücadele önleminin ardından patlak vermişti. Bu durum temel bir sorunu görünür kılıyor: Sosyal telafi, iklim politikası araçlarının ayrılmaz bir parçası olarak tasarlanmak yerine, sonradan eklenen siyasi bir taviz olarak ele alınmıştır.

Dekarbonizasyondaki yetersiz iddia düzeyi artık esas olarak ideolojik görüşlerin bir sonucu olmaktan çıkmış, farklı bağlamlarda çok sayıda faktörün karmaşık etkileşiminden kaynaklanır hâle gelmiştir: Gerileme ve rekabet kaygıları, fosil yakıt lobilerinin çıkarları ya da Küresel Güney'de daha çok acil kalkınma öncelikleri ve yetersiz uygulama imkânları gibi unsurlar bu bağlamda öne çıkmaktadır. Adil Geçiş yaklaşımı bu farklı sorun alanlarına karşı değerli ve acilen ihtiyaç duyulan çözümler sunmaktadır.

Yapılandırılmış çok aktörlü katılım, bir yandan insanların ihtiyaçlarını merkeze alarak iklim politikalarına toplumsal kabul kazandırma potansiyeline sahipken, diğer yandan iyi tasarlanmış bir adil geçiş yolu kalkınma öncelikleri ile iklim hedeflerinin birbirine karşı konumlandırılmasını engeller. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile iklim hedeflerinin birleştirilmesi böylece üstün bir uzun vadeli stratejiye dönüşür. Yenilenebilir enerjilere ve yeşil sanayilere erken yatırım yapan ülkeler, başlangıçta yatırım gerektirse bile uzun vadede rekabet avantajları elde edebilir, enerji erişimini ve enerji güvenliğini daha iyi güvence altına alabilir.

Daha geniş çaplı sürdürülebilirlik gündemi, Paris İklim Hedefleri'nin yalnızca 1,5 derece hedefiyle sınırlı görülmemesini, bugün bile yıkıcı etkileri olan iklim sonuçlarına uyumun da dikkate alınmasını gerektirir. Son yıllarda "dönüşümsel uyum" (transformational adaptation) yaklaşımı giderek daha fazla önem kazanmıştır. Bu yaklaşım, uyumun yalnızca tepkisel değil, dirençli toplumlar kurmaya yönelik proaktif bir süreç olarak düşünülmesi anlamına gelir. Adil Geçiş yaklaşımı buna önemli katkılar sağlayabilir. Geleceğe dönük becerilerin geliştirilmesi, yerel değer zincirlerinin güçlendirilmesi ve etkilenen toplulukların uyum altyapısının planlanmasına dahil edilmesi bu katkılar arasında yer alır. Adil Geçiş, tüm iklim gündemini kapsama iddiası taşımaz. Ancak kavramın entegre edildiği yerlerde, azaltım ve uyum hedeflerine sosyal açıdan adil ve sürdürülebilir biçimde ulaşılmasına katkıda bulunabilir.

Bu entegrasyon konusunda sıfırdan başlamıyoruz. Yeni sunulan ulusal katkı beyanlarının, yani İngilizce adıyla nationally determined contributions (NDCs) olarak anılan ulusal iklim planlarının, yaklaşık yüzde 80'i Adil Geçiş'e atıfta bulunmaktadır. Ancak bu atıfların kapsamı ve derinliği ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Pek çoğu somut önlemler, hedef yolları veya finansman bilgileri sunmadan yalnızca beyan düzeyinde kalmaktadır.⁹

⁸ <https://www.bmz.de/de/themen/sonderinitiative-gute-beschaeftigung-sozial-gerechter-wandel>.

⁹ <https://www.ilo.org/sites/default/files/2026-01/Mapping%20NDC%203.0.%20global%20trends.pdf>.

Düşük ve orta gelirli ülkeleri ulusal iklim planlarının geliştirilmesi ve uygulanmasında destekleyen çok taraflı bir program olan NDC Partnership, ulusal iklim planlarına Adil Geçiş ilkelerinin entegrasyonu konusunda artan sayıda destek talebi kaydetmektedir. Almanya bu alanda Adil Geçiş konusunda en büyük ikili destekçidir.¹⁰ Dolayısıyla Almanya, bir Adil Geçiş Mekanizması içinde Paris İklim Hedefleri ile kalkınma önceliklerinin karşılıklı entegrasyonuna belirleyici katkı sağlayabilir. UNFCCC içinde yer alan bir Adil Geçiş Mekanizması, bu sinerjik karşılıklı etkileşimleri hızlandırabilir.

3.3 İnsan Odaklı Yaklaşım: Uygulamanın Ön Koşulu Olarak İnsan Hakları Ve Katılım

Adil Geçiş kavramı salt teknokratik bir yapısal dönüşüm programı değildir. Aksine insanı ve insan haklarını ekonomilerimizin ve toplumlarımızın dönüşümünün merkezine yerleştirir. UNFCCC üyesi devletler de “people-centric”, yani insan odaklı yaklaşım başlığı altında bu normatif hedefe bağlılıklarını ifade etmişlerdir.¹¹ İlk bakışta içi boş gibi görünen bu ifadenin neyi kapsadığı son COP kararında daha somut hale getirilmiş, ancak henüz gelecekteki mekanizmanın çalışmalarıyla ilişkilendirilmemiştir. Bu nedenle Adil Geçiş Mekanizması’nın başarısı açısından katılımcı ve kapsayıcı dönüşüm süreçlerinin uygulanmasına ilişkin belirli asgari gereklilikler belirleyici olmaya devam etmektedir. Burada iki vazgeçilmez unsur insan haklarının korunması ve katılımcı süreçlerdir.

Dönüşüm, hem fosil yapılardan uzaklaşmayı hem de yeni bir ekonominin inşasını ifade eder. Fosil yapılardan uzaklaşmak insan haklarının korunmasının temelini oluştururken, geçiş önlemlerinin kendisi de bu evrensel haklar üzerinde olumlu ya da olumsuz etkiler yaratabilir. Batarya depolama sistemleri için lityum çıkarılması bunun çarpıcı bir örneğidir. Yoğun su tüketimi yerli halkların geçim kaynaklarını tehlikeye atıyor. Aynı zamanda ulaşım sektörünün elektrifikasyonu temiz bir çevre hakkını güçlendirmektedir. Bu ikili durum, dönüşümün insan haklarını koruyabileceğini de zayıflatabileceğini de göstermektedir. Hangi senaryonun gerçekleşeceği siyasi tasarıma bağlıdır. Bu nedenle, evrensel insan haklarının her bir adil geçiş projesine asgari standartlar olarak entegre edilmesi gerekir. Bu süreçte kırılgan gruplar özellikle dikkate alınmalıdır.

Kırılganlık güçlü biçimde bağlama bağlıdır. Yine de adil geçiş bağlamında toplumsal rolleri nedeniyle dört grup özel ilgiyi hak etmektedir:

→ **Yerli halklar**, yeşil dönüşüm adına yürütülen yeni ve potansiyel olarak ekstraktivist faaliyetlerden, örneğin yukarıda belirtilen lityum çıkarımından, özellikle etkilenmektedir. Özgür, önceden ve bilgilendirilmiş rıza ilkesi (Free,

Prior and Informed Consent), yerli grupların katılımı için yerleşik uluslararası hukuk çerçevesini sunmaktadır.

→ **Kadınlar ve kadın olarak algılanan kişiler**, kayıt dışı ve ücretsiz bakım emeğinde orantısız biçimde yer almakta ve bu nedenle dönüşüm içinde çoğu zaman yapısal olarak görünmez kalmaktadır. Küresel Güney’de pek çok ülkede kadınlar ayrıca iklim değişikliğinden ve dönüşüm önlemlerinden özellikle etkilenen bir sektör olan tarımda daha yoğun biçimde çalışmaktadır. Bu nedenle yalnızca dezavantajları dikkate almakla kalmayan, aynı zamanda bu dezavantajların yapısal nedenlerini de ele alan açıkça toplumsal cinsiyet dönüştürücü (gender-transformative) bir yaklaşıma ihtiyaç vardır.

→ **Çocuklar ve gençler, yarının işgücüdür**; aynı zamanda bugünkü iklim ve uyum politikalarının sonuçlarıyla en uzun süre yaşayacak olanlardır. Bu nedenle eğitim ve mesleki yeterliliklere yatırım, adil dönüşümün merkezi bir unsurudur. Bu yatırımlar gençlerin yeni ekonomiye katılmalarını mümkün kılar.

→ **İstihdam ilişkisi içinde bulunan insanlar**, Adil Geçiş kavramının ortaya çıkış tarihi nedeniyle aşağıdaki bölümde ayrıca ele alınmaktadır. Evrensel insan hakları, işçi haklarının üzerinde yükseldiği temeli oluşturur.

Ancak haklar tek başına yeterli değildir; yerel gerçekliklere tercüme edilmeleri gerekir. Bir Adil Geçiş’in insanı gerçekten kendi yaşam gerçekliği içinde merkeze alabilmesi için hakları somut hayata geçiren katılımcı süreçlere ihtiyaç vardır. Bu iddiayı yerine getirmek için dönüşümün tüm aşamalarında kapsamlı katılım gereklidir. Önlemlerin geliştirilmesinden uygulanmasına ve değerlendirilmesine kadar uzanan bu katılım, yalnızca daha iyi politikalar yaratmakla kalmaz, aynı zamanda bir hesap verebilirlik mekanizması işlevi de görebilir.

Bu yaklaşım, yerel toplulukların kararları aktif biçimde şekillendirebilecek hale getirilmesini gerektirir. Kapasite geliştirme ve yaratıcı, erişilebilir katılım formatları bunun araçları arasında yer alır.

Böylesi insan odaklı bir yaklaşım yalnızca normatif bir iddia değildir. Sosyal açıdan adil değişimin başarısı için ön koşuldur. Daha önce açıklandığı gibi katılımcı bir süreç toplumsal kabulün oluşmasına katkı sağlayabilir. Ortaklaşa tasarlanan ve insanların gerçek ihtiyaçlarına yönelen politikalar meşruiyet kazanır; bu da onların uzun vadeli başarıları için vazgeçilmezdir. Ayrıca etkili önlemlerin geliştirilmesi ancak etkilenenlerin sürece dahil edilmesiyle mümkün olur. Yerel bilgi, bağlama uygun projelerin geliştirilmesinde belirleyici rol oynar. Bu bulgular Adil Geçiş Çalışma Programı içindeki uzman diyaloglarında ulusal

10 <https://ndcpartnership.org/sites/default/files/2025-12/just-transition-insight-brief.pdf>.

11 https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma7_5_UAE%20JTWP_auv.pdf.

delegasyonlar tarafından tekrar tekrar paylaşılmıştır ve dolayısıyla ampirik deneyime dayanmaktadır.¹²

Adil Geçiş Mekanizması, Almanya'nın uluslararası iş birliğine yönelik normatif iddiasını ve insan hakları ile katılım gibi değerleri küresel ölçekte yerleştirmek için stratejik bir fırsat sunmaktadır. Almanya ayrıca kendi uygulamalarından, örneğin Alman Kömür Komisyonu deneyiminden çıkardığı dersleri uluslararası uzman diyaloglarına taşıyabilir Aynı zamanda Almanya, diğer ülkelerin deneyimlerinden ders çıkararak sosyal açıdan adil iklim politikasını ulusal ölçekte de ileri taşıyabilir. Çünkü uluslararası inandırıcılık, ülke içindeki tutarlı uygulamayla doğrudan bağlantılıdır.

Mekanizmanın kendi yönetişi de belirleyici olmaya devam etmektedir. Almanya, COP30'da dile getirdiği kapsayıcı tasarım talebini sivil toplumun kurumsallaşmış temsili yoluyla sürdürmeli ve böylece mekanizmanın gerçekten *insan odaklı* olmasını sağlamalıdır.

3.4 Para Olmadan Uygulama Olmaz: Sosyal Açıdan Adil Bir Finansman Mimarisinin Gerekleri

Finansman, adil bir geçiş için gerekli fakat tek başına yeterli olmayan bir koşuldur. Finansman yapıları hiçbir zaman tarafsız değildir; dönüşüm süreçlerini mümkün kılabilir ya da engelleyebilirler. Bu nedenle finansmanın niteliği, niceliği kadar belirleyicidir. Nitelik bu bağlamda yalnızca hacimden fazlasını ifade eder. Kaynaklara erişilebilirliği, kaynak tahsisinin koşullarını ve temel finansman mekanizmalarının yönetişimini kapsar. Nitelikli kamu finansmanı bu nedenle her Adil Geçiş'in dördüncü temel sütununu oluşturur.

Geçmiş yılların deneyimi, geçişin sosyal bileşenlerinin finansmanı için – sosyal güvence, nitelik kazandırma (kalifikasyon) önlemleri veya katılım platformları dahil – esas olarak özel fonlara dayanmanın yapısal olarak uygun olmadığını göstermektedir. Özel sermaye yatırım mantığına göre hareket eder; getiri odaklıdır, kısa vadeye yöneliktir ve sosyal maliyetleri dışsallaştırma eğilimindedir. Dolayısıyla Adil Geçiş'in gerektirdiği adalet mantığıyla uyumlu değildir. Kamu kaynakları ise bugün hâlihazırda, farklı düzeylerde ve çoğu zaman yetersiz ölçüde de olsa, tam da bu tür önlemleri başarıyla finanse etmektedir. Bu nedenle kamu finansmanı her Adil Geçiş projesinin yapısal temelini oluşturmalıdır.

Kamu sektörünü ve kamu finansmanını önceleyen bir yaklaşım ancak belirli koşullar altında etkili olabilir. Birincisi, finansman erişilebilir biçimde tasarlanmalıdır. Adil Geçiş bağlama bağlıdır ve yerelde köklenir. Bürokratik gereklil-

ikler veya kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle fiilen ulaşılamayan kaynaklar güçlendirici bir etki yaratmaz. İkincisi, sosyal ilkeler finansman mekanizmalarının yönetişimine bizzat yerleştirilmelidir. Adil Geçiş'in merkezi ilkesi olan katılım proje planlamasında sona ermez; finansman önceliklerine ilişkin karar yapılarında da yansımaları bulmalıdır. Ancak böylece finansman müzakerelerinde sosyal standartların marjinalleştirilmesi yapısal olarak engellenebilir.

Kamu kaynaklarına ilişkin somut gereklerin yanında daha geniş bağlam da dikkate alınmalıdır. Ulusal dönüşümler birbirinden yalıtık süreçler değildir. Bu süreçler, tarihsel adaletsizliklerle ve özellikle Küresel Güney ülkeleri için adil geçişlerin uygulanmasının önünde büyük bir engel oluşturan, hâlâ asimetrik nitelikteki uluslararası finans mimari-siyle ayrılmaz biçimde bağlantılıdır. Büyük borç yükü bugün bile çok sayıda ülkenin sağlık ve eğitim toplamından daha fazla kaynağı faiz ödemelerine ayırmasına yol açmaktadır.¹³ Bu tür kemer sıkma programları, sosyal güvenlik sistemleri ve toplumları yeşil ekonomiye geçişte desteklemek için gerekli kamu kaynakları gibi adil geçişin temel unsurlarını zayıflatmaktadır.

Aynı zamanda mevcut yapıların reformu büyük bir potansiyel barındırmaktadır. Özellikle vergilendirme alanında uluslararası iş birliği ve kirlenen öder ilkesine dayanan yeni araçlar, ek ve öngörülebilir kamu kaynakları yaratabilir. Bu araçlar aynı zamanda hem emisyon azaltımına hem de adalet hedeflerine katkı sağlayabilir. Dolayısıyla burada bir kazan-kazan durumu söz konusudur. UNFCCC'den kaynaklı Adil Geçiş faaliyetleri küresel ekonomik yapıları tek başına dönüştüremeyecek olsa da mekanizma bu tartışmaları başlatmak için yine de bir alan açmaktadır.

Almanya'nın uluslararası iş birliği açısından böyle bir mekanizma, yalnızca ilkesel değil, aynı zamanda uygulamaya dönük somut bir katma değer de taşımaktadır. En büyük ikili bağışçılardan biri ve Adil Geçiş alanında merkezi bir aktör olarak Almanya, mevcut finansman akışlarının sistematik hale getirilmesinden yararlanabilir.¹⁴ İhtiyaçlar, boşluklar ve tekrarlar hakkında yapılandırılmış bir genel bakış, sınırlı kaynakların bağışçı tercihlerine göre değil, kanıtlanabilir ihtiyaç boşluklarına göre kullanılmasını mümkün kılar. Böylece, Adil Enerji Geçiş Ortaklıkları (Just Energy Transition Partnerships – JETP'ler) olarak adlandırılan girişimlerde haklı olarak sıkça dile getirilen sorunların yapısal olarak önüne geçilebilir. Bu sorunlar arasında bağışçılar arasında koordinasyon eksikliği, hibeler yerine kredilerin ağırlık kazanması ve sivil toplum ile sendikal aktörlerin finansman kararlarına yeterince dahil edilmemesi yer almaktadır.¹⁵ Ancak bu verimlilik artışı tek başına yapısal finansman açıklarını yeterince gidermez.

¹² https://unfccc.int/sites/default/files/resource/Informal_Summary_Report_of_the_Second_Dialogue_under_the_UAE_JTWP.pdf.

¹³ <https://unctad.org/news/global-public-debt-hit-record-102-trillion-2024-striking-developing-countries-hardest>.

¹⁴ <https://donortracker.org/topics/climate>.

¹⁵ <https://justtransitionfinance.org/wp-content/uploads/2025/11/Just-Energy-Transition-Partnership-grants-and-country-platforms-lessons-from-Indonesia-and-South-Africa.pdf>.

Uluslararası finans mimarisinin reformu vazgeçilmez olmaya devam etmektedir. Almanya burada da daha aktif bir rol üstlenebilir.

4.

Adil Geçiş Mekanizması'nın Almanya'nın Uluslararası İş Birliği Açısından Önemi

Son yıllarda adil geçiş konusunda ulusal, bölgesel çok sayıda girişim ortaya çıkmıştır. Örneğin 2018'de Polonya'nın Katowice kentinde düzenlenen COP24'te, Adil Geçiş için Silezya Deklarasyonu (Silesia Declaration for Just Transition) adıyla ilk ortak üst düzey siyasi deklarasyon kabul edilmiştir.¹⁶ Adil Geçiş'e yönelik bu güçlenen siyasi ivme, sonraki yıllarda uluslararası iklim konferanslarında ve bu konferansların ötesinde başlatılan başka girişimlerde de kendini göstermiştir. Bunlar arasında ILO'nun 2019 tarihli İstihdam için İklim Eylemi Girişimi (Climate Action for Jobs Initiative)¹⁷ ve BM'nin 2021 tarihli Adil Geçişler için İstihdam ve Sosyal Koruma Küresel Hızlandırıcısı (Global Accelerator on Jobs and Social Protection for Just Transitions)¹⁸ yer almaktadır.

G20, AB ve çok taraflı kalkınma bankaları gibi farklı aktörler de bu konuyla giderek daha fazla ilgilenmektedir. Aynı zamanda ülkelerin büyük bölümü bugün ulusal iklim planlarına Adil Geçiş unsurlarını dahil etmektedir. Bu durum, iklim politikasının artık yalnızca teknik bir perspektiften ele alınmadığını, iklim politikalarıyla zorunlu olarak bağlantılı olan sosyal meselelerin de giderek daha fazla odağa alındığını göstermektedir. Bununla birlikte uygulamada ve temel alınan ilkelere hâlâ ciddi farklılıklar bulunmaktadır.

AB düzeyinde, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın bir parçası olarak bir Adil Geçiş Mekanizması ve buna bağlı bir fon bulunmaktadır. Bu fon, AB üyesi devletlere mesleki eğitim ve sürekli eğitim, geçiş sürecindeki küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi ve ekonomik çeşitlendirme için hibe sağlamaktadır. Aynı zamanda Güney Afrika, İskoçya, İspanya ve Şili gibi bazı ülkeler ulusal düzeyde Adil Geçiş alanında şimdiden öncü konumdadır. İskoçya'nın Adil Geçiş Komisyonu, İspanya'daki Adil Geçiş Enstitüsü ve Güney Afrika'nın Başkanlık İklim Komisyonu gibi örnekler, adil geçiş sürecinin ulusal ve bölgesel düzeyde başarılı biçimde kurumsallaştırılabileceğini ve sistematik olarak ele alınabileceğini göstermektedir. Bu örnekler aynı zamanda, Adil Geçiş alanında koordinasyonun hedefe yönelik kurumlar aracılığıyla sağlanmasının belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır.

Güney Afrika, Senegal, Endonezya ve Vietnam ile yapılan Adil Enerji Geçiş Ortaklıkları (Just Energy Transition Partnerships, JETP'ler), Adil Geçiş alanında uluslararası yönetişimin bugüne kadarki en görünür örneğidir. JETP'ler, G7'nin Glasgow'daki COP26'da başlattığı bir finansman ve iş birliği aracıdır. Amaç, Küresel Güney ülkelerini karbon-suzlaşma sürecinde finansal ve teknik destekle güçlendirmektir. Bu ortaklıkların ayırt edici özelliği, bağışçıların desteklerini koordine etmek üzere birlikte hareket etmeleri ve böylece çok daha fazla finansal kaynağı harekete geçirebilmeleridir.¹⁹

Parçalı Uygulama: Çok Sayıda Girişim, Eksik Tutarlılık

Artan siyasi ilgiye karşın Adil Geçiş'in uluslararası düzeyde uygulanması bugüne kadar parçalı kalmıştır. Başta JETP'ler olmak üzere çok sayıda girişim çoğu zaman uluslararası iklim konferanslarında başlatılmakta ve ilerletilmektedir. Ancak bunlar BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi anlaşmalarının parçası değildir ve bu anlaşmalarla aynı uluslararası hukuk yükümlülüklerine tabi değildir. Dolayısıyla BM çerçevesinde yer alan ilkeler ve yükümlülükler, örneğin iklim kriziyle mücadelede sanayileşmiş ülkelerin özel sorumluluğunu vurgulayan "ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar" ilkesi, bu girişimler için aynı şekilde bağlayıcı değildir. BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nde güvence altına alınan sivil toplum gözlemci gruplarının katılımı da bu girişimlerde mevcut değildir.

Buna ek olarak ciddi bir finansman açığı bulunmaktadır. Mevcut araçların birçoğu karbonsuzlaşma için kaynakları harekete geçirmekte, ancak sosyal politika alanındaki tamamlayıcı önlemler için yalnızca sınırlı ölçüde açık finansman sağlamaktadır. Sosyal güvenlik, yeniden eğitim, bölgesel kalkınma ve katılımcı süreçlere yönelik yatırımlar olmadan Adil Geçiş çoğu zaman yapısal güvenceye sahip olmayan siyasi bir vaat olarak kalmaktadır.

¹⁶ <https://www.iddri.org/en/publications-et-evenements/billet-de-blog/declaration-de-silesie-sur-la-transition-juste-la>.

¹⁷ <https://www.ilo.org/resource/climate-action-jobs-initiative>.

¹⁸ <https://www.unglobalaccelerator.org>.

¹⁹ JETP'lere ilişkin daha ayrıntılı bir analiz için bkz.: <https://library.fes.de/pdf-files/international/21387.pdf>.

Pek çok girişimde öne çıkan bir diğer sorun, yaklaşımların parçalı ve heterojen bir nitelik taşımasıdır. Araçların sayısı fazla olsa da bunlar yeterince tutarlı değildir; Adil Geçiş önlemlerinin başarılı biçimde uygulanması için hangilerinin gerçekten etkili olduğu da belirsizdir. Ayrıca pek çok araç Avrupa ülkelerinde ulusal düzeyde geliştirilmiştir ve Avrupa dışındaki ülkelerin yerel koşullarına ve özgün ihtiyaçlarına yeterince yanıt vermemektedir. Örneğin bu araçlar çoğu zaman aşırı biçimde kömürden çıkışa ve enerji sektörüne odaklanmakta, bu da başka ülkeler açısından her zaman aynı ölçüde anlamlı olmayabilmektedir. Ayrıca özellikle kırılğan konumdaki yerel gruplar çoğu zaman sürece gerçek anlamda dahil edilmemekte, bugüne kadar geliştirilen araçlar da bu gruplar için ancak sınırlı ölçüde uygulanabilir olmaktadır.

Adil Geçiş Mekanizması'nın Potansiyeli

Adil Geçiş Mekanizması, mevcut girişimleri bir araya getirmek, sinerjiler yaratmak ve adil geçişler için tutarlı bir uluslararası mimari kurmak açısından tarihsel bir fırsat sunmaktadır. Mekanizma, Adil Geçiş için küresel iş birliğini teşvik etmek ve Birleşmiş Milletleri bu alandaki uygulama süreçleri için önemli bir çerçeve haline getirmek bakımından merkezi bir olanak sağlar. Politika alanları arasındaki kopukluk ancak bu şekilde aşılabılır ve Adil Geçiş konusunda ortak, küresel bir anlayış geliştirilebilir.

Etkili bir mekanizma aşağıdaki potansiyellerin hayata geçirilmesine katkı sağlayabilir:

→ **Ortak uluslararası ilkeler:** Adil Geçiş Mekanizması sayesinde Adil Geçiş'in BM hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu olması, etkilenen toplumsal grupların haklarını ve katılımını dikkate alması güvence altına alınabilir. Özellikle Adil Enerji Geçiş Ortaklıkları gibi BM dışındaki girişimlerde, ortak ülkeler ile bağışıcı ülkeler arasında eşit düzeyde bir iletişim ortamı yaratmak mümkün olmamıştır. Buna karşılık Adil Geçiş Mekanizması, sıkça dile getirilen eşit ortaklık anlayışını gerçek anlamda ilerletebilir. Adil geçişler konusunda ortak ve küresel bir anlayış ancak uluslararası düzeyde yürütülecek bir iletişimle sağlanabilir. Aksi takdirde geçiş süreçleri adaletsiz veya tek taraflı olarak algılanabilir.

→ **Küresel koordinasyon platformu:** Adil Geçiş Mekanizması aracılığıyla, hâlihazırda çok farklı biçimlerde var olan Adil Geçiş girişimleri daha tutarlı ve uygulama odaklı hale getirilebilir. Uluslararası düzeyde daha iyi koordinasyon sağlanması, bu girişimlerin daha etkili olmasına katkıda bulunabilir. Böylece farklı girişimlerden kaynaklanan mevcut parçalanmışlık azaltılabilir ve kaynakların kıt olduğu bir dönemde güçler birleştirilebilir. Bu da boşlukların kapatılmasına, tekrarların azaltılmasına, kalite ve etkililiğin artırılmasına belirleyici katkı sağlayabilir.

→ **Bilgi alışverişi ve sistematik izleme:** Girişimlere ilişkin düzenli bilgi alışverişi ve bu girişimlerin izlenmesi de önemli unsurlardır. Ancak bu sayede, geliştirilecek ortak ilkeler temelinde, hangi Adil Geçiş önlemlerinin gerçekten başarılı olduğu ve farklı modellerle hangi deneyimlerin edinildiği analiz edilebilir.

→ **Finansman akışlarının şeffaf biçimde kaydedilmesi ve birleştirilmesi:** Adil geçiş için amaca yönelik finansman, günümüzde sıklıkla ihmal edilen ancak son derece önemli bir unsurdur. İklim finansmanının hangi bölümünün Adil Geçiş önlemleri için kullanıldığı ve hangi finansman araçlarının bu amaçla etkili olduğu sistematik olarak kaydedilmemektedir. Yeni mekanizma bu eksikliği giderebilir; Adil Geçiş'e yönelik finansman akışlarının bir araya getirilmesi ve izlenmesi yoluyla daha fazla açıklık yaratabilir. Böylece finansman aynı zamanda daha verimli ve daha etkili hale gelebilir.

→ **Diğer ilgili sektörlerin entegrasyonu:** Adil Geçiş Mekanizması aracılığıyla Adil Geçiş açısından önemli olan çok çeşitli sektörler konusunda sistematik bir bilgi alışverişi yürütülebilir. Bu sektörler enerji sektörünün çok ötesine uzanmaktadır. Özellikle gıda güvenliği ve tarım, Küresel Güney'deki pek çok ülke için olağanüstü önem taşımaktadır. Ayrıca kritik ve nadir hammaddeler de dönüşümün adalet boyutları açısından önemlidir. Bu sektör her ne kadar Adil Geçiş Mekanizması Politikası'nın mevcut yetki alanının parçası olmasa da, söz konusu yetki ilerleyen bir aşamada bu doğrultuda geliştirilebilir. Sürdürülebilir kalkınmanın ve uluslararası iş birliğinin diğer alanlarıyla sinerjiler Adil Geçiş Mekanizması aracılığıyla genel olarak daha iyi ve daha güçlü biçimde kullanılabilir.

→ **Yapısal eşitsizliklerin dikkate alınması ve Güney-Güney iş birliklerinin teşviki:** Adil Geçiş Mekanizması ayrıca kolonyal sürekliliklerden, asimetrik ticaret ilişkilerinden ve küresel değer zincirlerinden kaynaklanan yapısal eşitsizliklerin daha güçlü biçimde ele alınmasına yardımcı olabilir. Küresel güç ve bölüşüm ilişkileri dikkate alınmadan adil geçişler düşünülemez. Bu bağlamda Küresel Güney ülkeleri arasındaki iyi uygulama modelleri ile ilgili bilgi alışverişi özellikle değerlidir. Çünkü bu ülkeler yüksek borçluluk, düşük kurumsal kapasite ve ekonomik bağımlılıklar gibi benzer sorunlarla karşı karşıyadır.

Almanya'nın Uluslararası İş Birliği Açısından Önemi

Almanya bugün kalkınma iş birliği alanında ve özellikle uluslararası düzeyde Adil Geçiş'e destek konusunda çok önemli, hatta belki de en önemli ikili devlet aktörüdür. Almanya Federal Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ), Alman Uluslararası İş Birliği Kurumu (GIZ) ve Uluslararası İklim Koruma Girişimi (IKI), pek çok alanda

ILO'nun önemli ortaklarıdır.²⁰ Güçlü sosyal ortaklık geleneği, sosyal diyalog deneyimi ve bu alandaki birikimi sayesinde Almanya Adil Geçiş konusunda önemli katkılar sunabilir.

BMZ, Ocak 2026'da "Geleceği Birlikte Küresel Olarak Şekillendirmek" başlığıyla bakanlığın kapsamlı yapısal reformuna yönelik bir strateji belgesi yayımlamıştır.²¹ Artan jeopolitik gerilimler karşısında Alman kalkınma iş birliğinin bu sayede daha odaklı, daha ortaklık temelli ve daha stratejik hale gelmesi amaçlanmaktadır. Yeni BMZ stratejisi çok taraflılığı, adaleti, iş birliğini ve tutarlı araçları vurgulamaktadır. Strateji, BM Gelecek Paketi'ne, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'ne ve Paris İklim Anlaşması'na dayanmaktadır. Adil Geçiş Mekanizması, bu stratejik yeniden yönelimin temel unsurlarını uygulamaya geçirmek için önemli bir olanak sunmaktadır.

→ **Sosyal standartların merkezi eylem alanlarında güvence altına alınması:** Yeni stratejinin dört eylem alanının tamamı, yani yoksulluk, açlık ve eşitsizlikle mücadele; barış ve istikrarın güvence altına alınması; ekonomik iş birliği; küresel iş birliği için stratejik ittifaklar, Adil Geçiş'in uygulanması açısından belirleyicidir. Bu durum gıda güvenliği, nitelikli istihdamın güvence altına alınması ve geliştirilmesi, sürdürülebilir değer zincirleri ve sürdürülebilir ekonomik modellerin kurulması için de geçerlidir. Aynı zamanda, iklim krizi ele alınmadığı ve bütüncül bir adil geçiş yaklaşımı benimsenmediği sürece, ne istikrar güvence altına alınabilir ne de yoksulluk, açlık ve eşitsizlik sona erdirilebilir.

→ **Alman iklim ve kalkınma politikasında tutarlılığın artırılması ve profilin netleştirilmesi:** Yeni strateji, uluslararası iş birliğinin tutarlılığını artırmayı ve BMZ'nin profilini tematik ve bölgesel öncelikler üzerinden daha net hale getirmeyi amaçlamaktadır. Adil Geçiş Mekanizması, stratejik açıdan önemli bir alanda güçlendirilmiş tematik iş birliği için tam da bu fırsatı sunmaktadır. Adil Geçiş Mekanizması, daha iyi bir uyumun ve daha yakın bir koordinasyonun sağlanmasına da katkıda bulunabilir; çünkü bu sayede somut projeler ve ihtiyaçlar belirlenebilir ve bilgi paylaşımı güçlendirilebilir.

→ **Küresel Güney ülkeleriyle stratejik ortaklıkların genişletilmesi:** Strateji, BMZ'nin daha ortaklık temelli hareket etmesini de öngörmektedir. Küresel Güney ülkeleriyle kurulacak yeni ortaklıklar, Güney Afrika ve Brezilya'nın hâlihazırda talep ettiği gibi Adil Geçiş için merkezi kılavuz ilkelere dayanabilir. Ortak bir Adil Geçiş anlayışı ve sosyal adaletin güçlü biçimde yerleştirilmesi sayesinde, sıkça dile getirilen eşit ortaklık anlayışı somut bir gerçekliğe dönüşebilir.

→ **Jeopolitik olarak parçalanmış zamanlarda çok taraflılığın güçlendirilmesi:** Adil Geçiş, BMZ'nin çok taraflı iş birliği, fonlara katılım ve diğer girişimler için uyguladığı stratejik kriterlerden biri olmalıdır. Böylece BMZ, stratejide talep edildiği gibi çok taraflı iş birliğini sistematik biçimde güçlendirebilir. Bu, BMZ'nin odak alanlarından biri olan iklim politikası açısından özellikle önemlidir.

²⁰ Adil Geçiş Pusulası, Adil Geçiş'in bir kavram olarak gelişiminin yanı sıra, BMZ'nin çeşitli girişimleri de dahil olmak üzere Adil Geçiş önlemlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde uygulanmasına ilişkin kapsamlı bir genel bakış sunmaktadır: https://www.international-climate-initiative.com/fileadmin/iki/Dokumente/Publikationen/Projekte/23_I_519/2025112_JT-COMPASS-FULL_REPORT-FINAL.pdf.

²¹ <https://www.bmz.de/resource/blob/282486/reformplan-zukunft-zusammen-global-gestalten.pdf>.

5. Sonuç

Ekolojik dönüşüm ancak adil biçimde tasarlandığında başarılı olabilir. Uluslararası Adil Geçiş Mekanizması, sosyal adaletin küresel iklim yönetişimine sistematik biçimde entegre edilmesi için önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu mekanizma idari bir ek yük değil, dünya çapında daha etkili, daha adil ve siyasi açıdan daha uygulanabilir iklim politikaları için benzersiz bir stratejik kalıdır. Parçalanmışlığı aşabilir, finansmanı daha düzenli hale getirebilir, hesap verilebilirliği güçlendirebilir ve küresel iş birliğini derinleştirebilir. Almanya, ILO ile doğrudan iş birliği de dahil olmak üzere, bu çalışmaların pek çok alanında hâlihazırda yer almaktadır.

Güçlü bir Adil Geçiş Mekanizması açık bir mesaj verir: İklim kriziyle mücadele ve sosyal adalet birbirinden ayrılmaz. İklim kriziyle mücadelede adalet sağlanmadan iddialı bir iklim politikası da mümkün değildir. Almanya bu fırsatı değerlendirmeli, mekanizmanın şekillendirilmesine aktif biçimde katılmalı ve mekanizmanın tam potansiyelinden uzun vadede stratejik olarak yararlanmalıdır. Bu, sürdürülebilir, adil ve iş birliğine dayalı bir dünya düzeninin yararınadır. Adil Geçiş'in yalnızca ulusal düzeyde uygulanması, küresel sisteme yerleşik önemli yapısal dinamikleri ve tarihsel eşitsizlikleri göz ardı etmek anlamına gelir. Bu da sonuçta iddialı ve kararlı bir yaklaşımın önünü tıkar. Küresel bir Adil Geçiş Mekanizması'nın BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin çok taraflı düzeyinde yerleşik hale getirilmesi, çok taraflılığın ve iklim kriziyle mücadelenin giderek daha fazla sorgulandığı, jeopolitik gerilimlerin ve parçalanmanın arttığı bir dönemde çok önemli bir siyasi işarettir.

Bu nedenle Almanya bu gelişmeyi aktif biçimde şekillendirmelidir. Çünkü uzun vadeli iklim istikrarı, küresel iş birliği ve ekonomik dayanıklılık birbirinden ayrı düşünülemez. Alman Federal Hükümeti için buradan şu öneriler çıkmaktadır:

→ **Adil Geçiş Mekanizması müzakerelerinde aktif ve ilerici bir rol üstlenmek:** Almanya, iklim diplomasisi açısından Adil Geçiş Mekanizması'na ilişkin devam eden müzakerelerde aktif ve öncü bir rol üstlenmeli; mekanizmanın geliştirilmesine yapıcı ve ilerici biçimde katkı sunmalıdır. Ayrıca ILO'nun merkezi bir rol üstlenmesi, kapsamlı sivil toplum ve sendika katılım haklarının güvence altına alınması, bağlayıcı ilkelerin, izleme mekanizmalarının ve finansman araçlarının desteklenmesi için çaba göstermelidir.

→ **Adil Geçiş'i Almanya'nın uluslararası iş birliğine entegre etmek:** Almanya, Adil Geçiş ilkelerinin Adil Enerji Geçiş Ortaklıkları gibi uluslararası düzeydeki mevcut girişimlere ve AB düzeyinde Global Gateway'e entegrasyonunu ilerletmelidir. Uzun vadede Adil Geçiş, Alman iklim dış politikasının ve küresel iş birliğinin stratejik ana yönelimlerinden biri haline gelmelidir. Bu, ek bir konu olarak değil, iklim kriziyle mücadeleyi, kalkınmayı, sosyal istikrarı ve ekonomik dönüşümü sistematik biçimde birbirine bağlayan yatay bir ilke olarak düşünülmelidir. Tüm bu unsurlar yeni BMZ stratejisinde zaten yer almaktadır. Bu yaklaşım gelecekte Almanya tarafından desteklenen çok sayıda projeyi etkileyecektir. Bu yalnızca ikili ve çok taraflı iklim ve enerji ortaklıkları için değil, yeni oluşmakta olan Kuzey-Güney Komisyonu'nun çalışmaları açısından da geçerlidir.

→ **Adil Geçiş'i ulusal düzeyde de uygulamak:** Alman Federal Hükümeti, uluslararası alanda güvenilir bir ortak olarak algılanmak için Adil Geçiş'e yönelik önlemleri ulusal düzeyde ve AB düzeyinde de ilerletmelidir. Sosyal olarak kademelendirilmiş bir iklim destek ödemesi, bölgesel yapısal politika ve sosyal güvenlik sistemleri bu önlemler arasında yer almaktadır. Bu sayede iddialı bir iklim politikası için toplumsal kabul oluşturulabilir. Bu da dış politika hareket kapasitesini güçlendirir ve uluslararası düzeyde inandırıcılığı artırır. Bu noktada özellikle sosyal demokrasi, iklim kriziyle mücadelede sosyal adaleti merkeze alan bir yaklaşımın savunucusu olarak öncü bir rol üstlenmelidir.

Blos, Yvonne / Hirsch, Thomas (2024): Just Energy Transition Partnerships and Beyond, <https://library.fes.de/pdf-files/international/21387.pdf>, son erişim tarihi: 6.3.2026.

Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung (o. J.): Sonderinitiative Gute Beschäftigung und sozial gerechter Wandel, <https://www.bmz.de/de/themen/sonderinitiative-gute-beschaeftigung-sozial-gerechter-wandel>, son erişim tarihi: 12.03.2026.

Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung (2026): Zukunft zusammen global gestalten, <https://www.bmz.de/resource/blob/282486/reformplan-zukunft-zusammen-global-gestalten.pdf>, son erişim tarihi: 6.3.2026.

Climate Action Network International (2025): 1,000 organisations call for a peoplecentred Just Transition at COP30, <https://climatenetwork.org/2025/11/10/1000-organisations-call-for-a-people%E2%80%91centred-just-transition-at-cop30/>, son erişim tarihi: 12.03.2026.

Climate Action Network International (2025): Discussion Paper Belém Action Mechanism October 2025, <https://climatenetwork.org/resource/discussion-paper-belem-action-mechanism-october-2025/>, son erişim tarihi: 12.03.2026.

Donor Tracker (2026): Issue: Climate, <https://donortracker.org/topics/climate>, son erişim tarihi: 12.03.2026.

Germanwatch (2025): Die neue Natur der COPs, <https://www.germanwatch.org/de/blog/die-neue-natur-der-cops>, son erişim tarihi: 12.03.2026.

International Labour Organization (2026): Mapping NDC 3.0 global trends, <https://www.ilo.org/sites/default/files/2026-01/Mapping%20NDC%203.0.%20global%20trends.pdf>, son erişim tarihi: 12.03.2026.

International Labour Organization (2019): Climate Action for Jobs Initiative, <https://www.ilo.org/resource/climate-action-jobs-initiative>, son erişim tarihi: 6.3.2026.

International Labour Organization (2016): Guidelines for a Just Transition towards environmentally sustainable economies and societies for all, <https://www.ilo.org/publications/guidelines-just-transition-towards-environmentally-sustainable-economies>, son erişim tarihi: 6.3.2026.

Just Transition Finance (2025): Just Energy Transition Partnership grants and country platforms: lessons from Indonesia and South Africa, <https://justtransitionfinance.org/wp-content/uploads/2025/11/Just-Energy-Transition-Partnership-grants-and-country-platforms-lessons-from-Indonesia-and-South-Africa.pdf>, son erişim tarihi: 12.03.2026

Korber Gonçalves, V., Klinksy, S., Medeiros Rocha Frasson, C., et al. (2025): The Just Transition Compass – A Framework for Action and International Coordination, https://www.international-climate-initiative.com/fileadmin/iki/Dokumente/Publikationen/Projekte/23_I_519/2025112_JT-COMPASS-FULL_REPORT-FINAL.pdf, son erişim tarihi: 6.3.2026.

Levai, David/Vallejo, Lola (2018): The Just Transition Silesia Declaration – Stepping up the transition and anticipating the redevelopment needs, <https://www.iddri.org/en/publications-et-evenements/billet-de-blog/declaration-de-silesie-sur-la-transition-juste-la>, son erişim tarihi: 6.3.2026

NDC Partnership (2025): Just Transition Insight Brief, <https://ndcpartnership.org/sites/default/files/2025-12/just-transition-insight-brief.pdf>, son erişim tarihi: 12.03.2026.

Scott, Matthew / Kennedy, Kelli (2022): COP27 – Just Transition-Washing?, <https://social-policy.org.uk/spa-blog/cop27-just-transition-washing/>, son erişim tarihi: 12.03.2026.

United Nations (o. J.): Global Accelerator on Jobs and Social Protection for Just Transitions, <https://www.unglobalaccelerator.org/>, son erişim tarihi: 6.3.2026.

United Nations Conference on Trade and Development (2025): Global public debt hit record \$102 trillion in 2024, striking developing countries hardest, <https://unctad.org/news/global-public-debt-hit-record-102-trillion-2024-striking-developing-countries-hardest>, son erişim tarihi: 12.03.2026.

United Nations Framework Convention on Climate Change (2025): Informal Summary Report of the Second Dialogue under the UAE JTWP, https://unfccc.int/sites/de-fault/files/resource/Informal_Summary_Report_of_the_Second_Dialogue_under_the_UAE_JTWP.pdf, son erişim tarihi: 12.03.2026.

United Nations Framework Convention on Climate Change (2024): UAE Just Transition Work Programme, https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma7_5_UAE%20JTWP_auv.pdf, son erişim tarihi: 12.03.2026.

United Nations Framework Convention on Climate Change (2024): UAE Just

Transition Work Programme, https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma7_5_UAE%20JTWP_auv.pdf, son erişim tarihi: 12.03.2026.

World Economic Forum (2025): Green Transition to add 9.6 Million Jobs Globally by 2030, but Risks Creating New Economic Divides, <https://www.weforum.org/press/2025/11/green-transition-to-add-9-6-million-jobs-globally-by-2030-but-risks-creating-new-economic-divides-a8aea0c5f1/>, son erişim tarihi: 12.03.2026.

Yazarlar hakkında

Yvonne Blos, siyaset bilimci ve Friedrich-Ebert-Stiftung'un (FES) Küresel ve Avrupa Politikaları Birimi'nde küresel iş birliği ve iklim adaleti alanında uzman olarak çalışmaktadır. Daha önce FES'in Vietnam merkezli Asya Bölgesel İklim Projesi'ni yönetmiş ve FES'in uluslararası çalışmalarında izleme ve değerlendirme alanından sorumlu olmuştur.

Carmen Wabnitz, UNFCCC'nin resmi gençlik temsiliyeti olan YOUNGO bünyesindeki Adil Geçiş Çalışma Grubu'nun eş başkanıdır. Bu görevi kapsamında Adil Geçiş Mekanizması kampanyasında öncü bir rol üstlenmiştir. Ayrıca Klimadelegation e. V.'nin yönetim kurulu üyesidir. Hâlihazırda Germanwatch'ta iklim finansmanı alanında Gönüllü Sosyal Yıl programını sürdürmektedir.

Adil Geçiş Mekanizması – Dünya apında Sosyal Adalet Odaklı Geçişler İçin Stratejik Bir Kaldıraç

Adil Geçiş, iklim nötrlüğüne ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik derin dönüşüm süreçlerinin sosyal açıdan adil biçimde tasarlanmasını ifade eder. Bugün siyasi açıdan Adil Geçiş, sosyal politikaya eklenen tamamlayıcı bir unsur olmanın çok ötesindedir ve iddialı iklim politikalarının hayata geçirilebilmesi için stratejik bir ön koşuludur. Sosyal koruma önlemleri, adil yük paylaşımı ve etkilenen kesimlerin katılımı sağlanmadığında, toplumsal kabul görmenin azalması, siyasi tıkanmaların ortaya çıkması ve toplumsal kutuplaşmanın derinleşmesi riski doğar.

Birleşmiş Milletler iklim müzakerelerine paralel olarak Adil Geçiş konusunda çok sayıda girişim ortaya ıkmiş olsa da bugüne kadar küresel ölçekte üzerinde uzlaşılmış kriterler, tutarlı bir finansman yapısı, sistematik izleme ve etkili koordinasyon eksik kalmıştır. COP27’de Adil Geçiş alışma Programı’nın oluşturulmasıyla, bu konuda Birleşmiş Milletler iklim müzakereleri çerçevesinde ilk kez resmi bir süreç başlatılmıştır. COP30’da ise bir Adil Geçiş Mekanizması’nın geliştirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu mekanizma, Adil Geçiş’i yalnızca söylemsel bir yol gösterici fikir olmaktan çıkarıp uygulamaya dönük bir koordinasyon çerçevesine dönüştürme potansiyeline sahiptir.

Almanya, Adil Geçiş Mekanizması’nın geliştirilmesine aktif ve yapıcı biçimde katılmalıdır. Bu mekanizma ek bir bürokratik yk değil, uluslararası iklim politikasının etkisini, meşruiyetini ve tutarlılığını artırmaya yönelik stratejik bir araçtır. Çünkü sosyal açıdan adil olmayan bir iklim politikasıyla iddialı iklim hedeflerine ulaşmak mümkün değildir.

Konu hakkında daha fazla bilgiye buradan ulaşabilirsiniz:

➤ fes.de